

д-р Здравко Савески

Димитар Апасиев

Александар Ковачевски

Кире Василев

ОБЕЗВРЕДНУВАЊЕ НА ТРУДОТ

**анализа на трудово-правната легислатива во
периодот на транзицијата**

д-р Здравко Савески
Димитар Апасиев
Александар Ковачевски
Кире Василев

ОБЕЗВРЕДНУВАЊЕ НА ТРУДОТ
анализа на трудово-правната легислатива во периодот
на транзицијата

Издавач:

Движење за социјална правда – Ленка

www.lenka.mk

lenka.dsp@gmail.com

Во соработка со:

**ROSA
LUXEMBURG
FOUNDATION**

Компјутерска подготовка:

Александар Ковачевски

Тираж:

400 примероци

Печати:

Југореклам, Скопје

д-р Здравко Савески
Димитар Апасиев
Александар Ковачевски
Кире Василев

ОБЕЗВРЕДНУВАЊЕ НА ТРУДОТ

анализа на трудово-правната легислатива во
периодот на транзицијата

ЛЕНКА

Движење за социјална правда – Ленка
Скопје, 2010

Оваа книга е објавена според условите на лиценцата на Криејтив комонс: Наведи извор-Некомерцијално-Без адаптирани дела. 2.5 Македонија

Можете:

Да споделите – да умножувате, дистрибуирате, јавно да го прикажувате или јавно дигитално да го прикажувате делото.

Под следните услови:

Наведи извор — Морате да го наведете изворот на ист начин како што тоа го направил авторот или давателот на лиценцата (но не на начин кој би сугерирал дека тие ве поддржуваат вас или вашето дело).

Некомерцијално — Не смеете да го користите ова дело за комерцијални цели.

Без адаптирани дела. — Не смеете да го промените, трансформирате или да го адаптирате ова дело.

Во случај на понатамошно користење или дистрибуција морате на другите јасно да им ги дадете до знаење условите под кои е лиценцирана ова дело. Најдобар начин за да го направите тоа е да поставите врска до оваа веб-страница:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/mk/>

- Секој од горенаведените услови може да биде поништен ако добиете дозвола од носителите на авторските права.
- Ништо во оваа лиценца не ги нарушува или ограничува моралните права на авторите.

СIP – Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

349.2:340.13(497.7)”1990-2010“

ОБЕЗВРЕДНУВАЊЕ НА ТРУДОТ : анализа на трудово-правната
легислатива во периодот на транзицијата / Здравко Савески ...[и
др.]. - Скопје : Движење за социјална правда - Ленка, 2010. - 202
стр. : табели ; 21 см

Фусноти кон текстот. - Автори: Здравко Савески, Димитар Апасиев,
Александар Ковачевски, Кире Василев

ISBN 978-608-65134-0-5

1. Савески, Здравко [автор]

а) Трудово право - Законодавство - Македонија - 1990-2010

COBISS.MK-ID 83318026

СОДРЖИНА

<u>Вовед</u>	7
<u>Закон за работни односи (Д.А.)</u>	13
1. <u>Засновање работен однос</u>	14
2. <u>Права и обврски на работниците и на работодавачите</u>	25
3. <u>Престанок на работниот однос</u>	34
4. <u>Заштита на работничките права</u>	45
5. <u>Асоцијации на работници и на работодавачи</u>	47
6. <u>Колективни договори</u>	50
7. <u>Штрајк</u>	54
8. <u>Контрола и надзор во областа на работните односи</u>	57
9. <u>Одговорност на работниците и на работодавачите</u>	61
<u>Закон за вработување и осигурување во случај на невработеност (З.С.)</u>	67
<u>Закон за пензиското и инвалидското осигурување (З.С.)</u>	90
<u>Закон за вработување на инвалидни лица (К.В.)</u>	104
<u>Закон за вработување и работа на странци (А.К.)</u>	111
<u>Закони за поттикнување на вработувањето (З.С.)</u>	122
<u>Закон за агенции за привремени вработувања (К.В.)</u>	127
<u>Закон за волонтерството (А.К.)</u>	129
<u>Закон за еднакви можности на жените и мажите (К.В.)</u>	131
<u>Закон за безбедност и здравје при работа (К.В.)</u>	133
<u>Закон за инспекција на трудот (З.С.)</u>	140
<u>Закон за мирно решавање на работните спорови (Д.А.)</u>	145
<u>Закон за парнична постапка (Д.А.)</u>	147
<u>Закон за извршување (Д.А.)</u>	149
<u>Закон за трансформација на претпријатијата со општествен капитал (А.К.)</u>	152
<u>Закон за трговските друштва (З.С.)</u>	158
<u>Закон за јавните претпријатија (З.С.)</u>	162

<u>Закон за стечај (А.К.)</u>	165
<u>Закон за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата во периодот од 2000 до 2004 година (Д.А.)</u>	171
<u>Закон за социјална заштита (К.В.)</u>	173
<u>Закон за исплата на платите во Република Македонија (А.К.)</u>	176
<u>Закон за придонеси од задолжително социјално осигурување (З.С.)</u>	188
<u>Закон за евиденциите од областа на трудот (З.С.)</u>	190
<u>Закон за празници на Република Македонија (К.В.)</u>	192
<u>Заклучок</u>	193

ЗАКОН ЗА МАТЕРИЈАЛНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА НЕВРАБОТЕНИТЕ ЛИЦА ПОРАДИ ПРИВАТИЗАЦИЈАТА НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА СО ДОМИНАНТНА СОПСТВЕНОСТ НА ДРЖАВАТА ВО ПЕРИОДОТ ОД 2000 ДО 2004 ГОДИНА

Овој мошне краток и ad hoc донесен закон, чие целосно име е невообичаено долго и гласи: *Закон за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата во периодот од 2000 до 2004 година*, а популарно наречен „Закон за стечајците“ (2008),¹ беше наменски донесен, по речиси едногодишно протестирање на дел од овие луѓе кои, всушност, беа и вистинските жртви на неуспешната транзиција.² Се работи за посебен закон (lex specialis) со којшто се доградува регулативата од општиот закон за оваа материја – а тоа е Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (1997).³

За да се стекне со статусот „невработено лице“ во смисла на овој нов Закон, на коешто потоа би му следувало *месечен паричен надоместок* во висина од 34% од просечно исплатената месечна нето-плата по работник во Републиката за претходната година (чл. 4, т.н. ЗС) – што е околу 5.000-6.000 денари, лицето треба да ги исполнува следниве услови, и тоа кумулативно – што значи сите заедно:

1. Сл. весник на РМ, 87/08. Законот содржи, сè на сè, десет члена.

2. По неговото влегување во сила, овој Закон, поради пререстриктивните услови и дискриминацијата кои ги вовеле (имено, од околу 5.000 – 6.000 лица во иста ваква положба – за коишто, патем речено, имаше обезбедено парични средства со ребалансот на Буџетот на РМ за 2008 година, со него беа опфатени само околу 2.000!?) – тој беше оспорен пред Уставниот суд на РМ, преку рекордни девет различни претставки, од страна на повеќе лица-иницијатори, меѓу кои беа и дел од авторите на овој труд – Апасиев и Савески. Уставниот суд прво реши да поведе постапка (в. *Решение на УС*, у.бр. 155/2008-0-0 од 20.XI.2008), но по неколку месеци се предомисли и истата беше запрена со штуро и правно неиздржано образложение (*Решение на УС*, у.бр. 155/2008 од 14.I.2009). Притоа, Судот на авторот на овој текст, и покрај писменото барање, не му овозможи увид во списите на предметот, поточно во добиениот владин одговор – што, пак, е спротивно на *Деловникот за работа* на Уставниот суд (1992).

3. Сл. весник на РМ – 37/97, 25/2000, 101/2000, 50/01, 25/03, 37/04, 4/05, 50/06, 29/07, 102/08 и 161/08.

- 1) да му престанал работниот однос во претпријатие⁴ со доминантна сопственост на државата;⁵
- 2) престанокот на работниот однос да бил по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок;
- 3) на денот на престанокот на работниот однос да имал најмалку 25 години стаж на осигурување;
- 4) работниот однос да му престанал заклучно со 31 декември 2004 год.;
- 5) да остварил право на паричен надоместок по 7 април 2000;
- 6) по остварувањето на правото на паричен надоместок да не бил вработен на неопределено време, односно да не му престанал работниот однос по негова волја и вина (овие наведени шест услови се регулирани во чл. 2);
- 7) да не примил испратнина поголема од 12 месечни плати во висина над просечната исплатена месечна нето плата во Р. Македонија во дадениот период (чл. 3);
- 8) да поднесе барање до Агенцијата за вработување каде што е евидентирано; и
- 9) барањето да го поднесе во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон (последниве два условия се регулирани во чл. 6).⁶

4. Терминот „претпријатие“ е надминат и веќе не се користи во нашето трговско статусно право.

5. АВРМ ја испитувала структурата на вкупно 1.080 претпријатија – и, од нив, само во 167 се утврдила доминантна државна сопственост!? Извор: *Известување* по повод поднесено Барање за слободен пристап до информации од јавен карактер од страна на Асоцијацијата „Магна Карта“ (12.III.2010).

6. Согласно горенаведените строги и таксативни одредби, стручните служби на Центрите за вработување при АВРМ, во 2008, постапувале по вкупно 9.987 барања за остварување право на материјално обезбедување во вид на паричен надоместок. Донесени се вкупно 9.677 првостепени решенија, од кои само 22% или 2.129 се позитивни, а останатите 78% или 7.548 – негативни!? Пред Министерот за труд, како второстепен орган, обжалени се вкупно 2.332 решенија – од коишто 758 се потврдени, а останатите сè уште се во постапка – што значи, досега, ниту едно решение не е поништено, односно ниту една жалба не е усвоена!? Агенцијата сè уште немаше постапувано по околу 350 барања, од 30 претпријатија – од причини што, сè уште не бил добиен список за нивната сопственичка структура!? Во ситуацијата симптоматично е тоа што на авторот, и по неколку ургенции, не му беше овозможен целосен пристап до бараните информации за потребите на ова истражување – што е спотивно на *Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер* (2006). Имено, од *Барањето* во пет точки (4.II.2010), АВРМ одговори само на една и тоа делумно. Но, притоа, зачува тоа што податоците кои ни беа доставени не кореспондираа со официјалните кои ги изнесовме претходно (!?): па така, според нив, во Центрите за вработување биле поднесени 10.252 барања; од нив 4.115 биле од претпријатија со доминантна државна сопственост, а 6.147 од приватни претпријатија; АВРМ донела вкупно 2.384 позитивни решенија; пред МТСП биле обжалени 2.383 решенија, од кои само 40 се вратени на повторно разгледување, а сите останати решенија се потврдени!? Спореди: *Извештај за работата на АВРМ за 2008 година* (стр. 84) – <http://www.avrm.gov.mk/WBStorage/Files/2008.pdf> (пристап: 11.III.2010).

Со константна посветеност, сите досегашни влади без исклучок, и оние предводени од СДСМ и оние предводени од ВМРО ДПМНЕ, ги намалуваа работничките права. Дури и кога правата беа намалувани по малку, незабележително, кога ќе се набљудува тој процес кумулативно, ќе се забележи дека се работи за далеку од занемарливо намалување на работничките права.

